هنر

داستان یک شهر ۱۴
در چگونگی یک اتفاق هنری ۱۴
طنزی ساده با شیب کند ۱۵
روز جهانی تئاتر در دانشگاه ۱۵

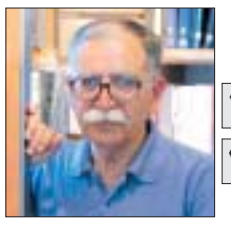

سینما و ادبیات

دعوت به مراسم فیلم دیدن ۱۶
پشت پرده چه کسی پنهان بود ۱۶
قصه های آن سال ها ۱۷
قلب آبی ایران در تهران ۱۷

اندیشه و تاریخ

گفت‌وگو با دکتر شهرام پازوکی ۱۸
صحنه خالی ۱۸
روزگار رفته عمر ۱۹
فرآیند سقوط ۱۹

کتاب

کلام خدا چه زیباست ۲۰
پژوهشی تازه درباره زرتشت و اوستا ۲۰

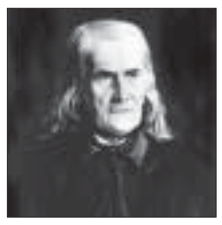

رسانه

گرایش روزافزون به علوم ارتباطات

محمد پوررزادی*

جهان امروز عصر ارتباطات، اطلاعات و انقلاب ارتباطی نامیده می شود. در چنین فضایی رشد ابزارهای انتقال اطلاعات و مبادله افکار و عقاید از رسانه های ارتباطی از شتاب و گسترش چشمگیری برخوردار است.

به موضوع ارتباطات به‌ویژه ارتباطات جمعی در دو دهه گذشته توجه بیشتری شده است و بر رابطه رسانه‌ها با جامعه و تاثیرات اجتماعی و تعامل آنها تاکید شده است. در این اثنا بر تعداد دانشکده و مدارس عالی ارتباطات به‌طور قابل توجهی افزوده شده و استقبال دانشجویان از رشته علوم ارتباطات و گرایش های آن فزونی یافته است. دکتر معتمدنژاد می گوید: «علوم ارتباطات اجتماعی رشته‌ای از تحصیلات دانشگاهی است که برای تربیت کارشناسان مورد نیاز مطبوعات، انتشارات، تبلیغات و به‌ویژه روزنامه‌نگاران، مشاوران روابط عمومی، کارگزاران تبلیغات بازرگانی و سیاسی و نیز سینماگران ایجاد شده است.[1]

در ایالات متحده اولین تجربه جدید آموزش دانشگاهی روزنامه‌نگاری در سال ۱۸۶۹ به ابتکار ژنرال «لی» صورت پذیرفت. تعداد موسسات آموزش عالی در آمریکا که دارای گرایش های ارتباطات بودند در دهه ۱۹۳۰، ۴۵۵ واحد و در سال ۱۹۵۳ به ۶۷۲ واحد رسید. در بین سال‌های ۹۰- ۱۹۷۰ ایجاد دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترای ارتباطات و روزنامه‌نگاری در بسیاری از دانشگاه‌های آمریکا به پیشرفت و گسترش فراوانی رسیدند. به عنوان مثال در سال ۱۹۹۲ بیش از ۵۰ هزار دانشجو از دوره‌های کارشناسی ارتباطات فارغ‌التحصیل شدند، در همان سال چهار هزار نفر کارشناس ارشد و ۲۵۰ نفر هم موفق به اخذ درجه دکترا شدند. در کشور هند دوره‌های لیسانس، فوق‌لیسانس و دکترای روزنامه‌نگاری و ارتباطات گسترش یافت به‌طوری که در سال ۱۹۹۰ در ۴۰ دانشگاه و ۲۰ موسسه آموزش عالی حدود دو هزار دانشجوی ارتباطات مشغول تحصیل بودند.[2]

در ترکیه در سال ۱۹۹۱ پنج مدرسه روزنامه‌نگاری و در تونس در سال ۱۹۹۰ حدود ۶۷ درصد روزنامه‌نگاران دارای مدرک لیسانس روزنامه‌نگاری بودند.

امروزه بیش از ۲۵۰ درجه دکترای تخصصی متفاوت در حوزه مطالعات ارتباطی به دانشجویان اعطا می شود. در ایران همزمان با توسعه کمی و کیفی مطبوعات و گسترش برنامه‌های رادیو و تلویزیون و انتشار کتب و آثار فرهنگی و نیز تاسیس ادارات روابط عمومی در سازمان‌های دولتی برای تربیت متخصصان مطبوعاتی، انتشاراتی و تبلیغاتی به علوم ارتباطات توجه بیشتری شده است. اولین تجربه آموزش روزنامه‌نگاری به‌صورت رسمی در ایران در کلاس های سازمان پرورش افکار در دانشگاه تهران شروع شد. سپس بین سال‌های ۳۴- ۱۳۳۰ کلاس های آزاد روزنامه‌نگاری در دانشگاه تهران تشکیل و بعد در سال‌های ۵۹- ۱۳۴۶ دانشکده علوم ارتباطات اجتماعی در دانشگاه علامه طباطبایی تاسیس شد و بالاخره در حال حاضر در دانشگاه‌های تهران، علامه طباطبایی، دانشکده صدا و سیما و دانشگاه آزاد در رشته‌های روزنامه‌نگاری، روابط عمومی، تحقیق در ارتباطات، علوم ارتباطات، مدیریت رسانه و مطالعات فرهنگی در سطوح مختلف آموزشی دانشجو پذیرفته می‌شود. براساس آمار سازمان سنجش آموزش کشور تعداد داوطلبان ورود به این رشته هر سال افزایش می‌یابد به‌طوری که در سال ۱۳۷۴ تعداد داوطلبان ورود به مقطع کارشناسی ارشد علوم ارتباطات در دانشگاه‌های دولتی تنها ۵۲۱ نفر بود ولی در سال ۱۳۸۴ این تعداد به حدود ۱۰ هزار نفر رسیده‌اند. از آنجایی که فارغ‌التحصیلان مقطع کارشناسی در هر رشته‌ای می‌توانند در آزمون ورودی کارشناسی ارشد گروه علوم‌انسانی شرکت کنند تعداد زیادی از دانشجویان پس از اخذ کارشناسی به گروه علوم‌انسانی روی می‌آورند. به دانشجویانی که دارای مدرک کارشناسی از گروه‌های فنی- مهندسی، علوم‌پزشکی، علوم پایه و هنر بوده و در مقطع کارشناسی ارشد گروه علوم انسانی پذیرفته می‌شوند دانشجویان غیرمرتبط اطلاق می‌شود.

دانشجویان با مدرک غیرمرتبط در تمام رشته‌های گروه علوم‌انسانی از جمله جامعه‌شناسی، فلسفه، تاریخ و علوم ارتباطات راه یافته‌اند. به عنوان مثال در سال ۱۳۸۴ تعداد ۵۵ دانشجو در کارشناسی ارشد علوم ارتباطات و گرایش های آن در دانشگاه آزاد پذیرفته شدند که از میان آنان تعداد ۲۹ نفر از رشته‌های غیرمرتبط بودند یعنی حدود ۵۳ درصد از پذیرفته‌شدگان دارای مدرک کارشناسی غیر از علوم ارتباطات بودند. مشاهده دانشجویانی با رشته‌های کارشناسی از جمله مهندسی شیمی، فیزیک، زیست‌شناسی، پرستاری، طراحی صنعتی، نمایش و سینما، فلسفه، مدیریت، زبان‌های انگلیسی، عربی و فارسی و الهیات و... در کلاس های درس کارشناسی ارشد علوم ارتباطات برای نگارنده جالب توجه بود.

تحقیقات نشان می دهد غالب دانش آموزان که پس از پایان دوره دبیرستان وارد دانشگاه می شوند، انتخاب رشته آنها براساس انگیزه‌های مادی و موقعیت اجتماعی و اقتصادی رشته‌ها و نیز تشویق و اجبار والدین و اطرافیان در انتخاب رشته صورت می‌پذیرد. آن گروهی هم که در رشته‌های موردنظرشان پذیرفته نمی‌شوند جهت فرار از بلاتکلیفی یا به تعویق انداختن سربازی یا موارد مشابه در رشته‌هایی که هیچ شناخت، آگاهی و علاقه‌ای به آن ندارند وارد و مجبور به ادامه تحصیل می‌شوند.

در مقطع کارشناسی ارشد این گونه انگیزه‌ها جایگاهی ندارند. زیرا بسیاری از داوطلبان در موقعیت سنی‌ای قرار دارند که دارای تجربیات و مسئولیت‌های خانوادگی، مدیریتی و اداری در سطوح مختلف جامعه هستند بنابراین انتخاب رشته برای این گروه از داوطلبان براساس آگاهی، دانش و علاقه انجام می‌شود و دلایل کافی برای انتخاب رشته وجود دارد.

بررسی این دلایل انگیزه‌ای بود تا نگارنده تحقیقی با عنوان «بررسی گرایش دانشجویان کارشناسی غیرمرتبط به کارشناسی ارشد علوم ارتباطات اجتماعی» به عمل آورد.

این تحقیق به صورت پیلوت انجام شد و نتایج جالبی به دست آمد. مهم‌ترین فرضیه‌ها در تحقیق عبارت بودند از میزان ارتقای موقعیت اداری و شخصی داوطلبان در انتخاب این رشته و نیز میزان علاقه و آگاهی دانشجویان در انتخاب آن. تحقیق با ارائه پرسشنامه و سئوالاتی مرتبط با فرضیه‌ها بین دانشجویان توزیع و پس از جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل مشاهده شد که اکثریت دانشجویان این رشته را تنها به خاطر موقعیت اداری و ارتقای شغلی و نیز افزایش درآمد انتخاب نکرده‌اند. بسیاری از این دانشجویان حتی در مشاغلی مشغول به کار هستند که اخذ مدرک کارشناسی ارشد علوم ارتباطات هیچ تاثیری در موقعیت اداری نامبردگان ایجاد نمی‌کند و تاثیری هم در میزان درآمد و حقوق آنان ندارد. اکثر دانشجویان معتقد بودند این رشته را به خاطر علاقه و آگاهی کافی از کم و کیف رشته انتخاب کرده‌اند و ۹۰ درصد دانشجویان ذکر نموده‌اند اگر در کارشناسی ارشد رشته اصلی خود یعنی رشته کارشناسی‌شان هم قبول می‌شدند بازهم در رشته ارتباطات ادامه تحصیل می‌دادند. تمام دانشجویان معتقد بودند برای اخذ مدرک دکترا باز هم همین رشته را انتخاب خواهند کرد.

جالب‌ترین نتیجه‌ای که به دست آمد آن بود که میزان علاقه دانشجویان پس از قبولی و شروع درس‌ها نسبت به قبل از قبولی افزایش یافته و این جزء نتایج نادر در میان دانشجویان کلیه رشته‌های دانشگاهی است. مهم‌ترین دلیلی که این دانشجویان در انتخاب علوم ارتباطات ذکر کردند علاقه و آگاهی کافی از رشته موردنظر و نیز تاثیر و اهمیت رسانه‌ها در جامعه بوده است. اکثریت این دانشجویان اعلام کردند مایلند در مطبوعات و به‌عنوان روزنامه‌نگار مشغول به کار شوند. نکته نگران‌کننده‌ای که در این تحقیق به دست آمد آن بود که دانشجویان غیرشاغل اعلام کردند پس از فارغ‌التحصیلی مطمئن نیستند کاری متناسب با رشته تحصیلی‌شان به دست آورند و متاسفانه این گروه معتقد بودند بدون داشتن روابط در رسانه‌ها به‌خصوص رادیو و تلویزیون امکان دستیابی به شغل متناسب با رشته خود را نخواهند داشت. نتیجه آنکه گرایش جوانان و دانشجویان به رسانه‌ها به‌خصوص مطبوعات زیاد شده است به‌طوری که با وجود آگاهی از مخاطرات کار در مطبوعات باز هم اشتغال در مطبوعات جزء ایده‌آل‌های دانشجویان علوم ارتباطات است. امید است با اجرای برنامه‌های کلان و اساسی بین نیازهای روحی و علاقه داوطلبان با رشته تحصیلی از همان دوره متوسطه هماهنگی لازم اعمال گردد تا در راه اعتلای علمی، فنی و فرهنگی کشور برنامه‌ریزی جامع صورت پذیرد و عشق و علاقه و امیدواری به رشته تحصیلی جایگزین انگیزه‌های مادی و دنیوی گردد.

*** کارشناس ارشد تحقیق در ارتباطات**

پی نوشت ها:

۱- معتمدنژاد، کاظم، فصلنامه رسانه سال ۸۲

۲- کلیه آمارها از فصلنامه رسانه گرفته شده‌اند.

خبرها

شبکه انگلیسی الجزیره افتتاح می‌شود

جام‌جم آن‌لاین: شاخه زبان انگلیسی شبکه ماهواره‌ای الجزیره اوایل ژوئیه افتتاح می‌شود. به گزارش رویترز نایگل بارسونز مدیر اجرایی این شبکه در لندن گفت: اگر مشکلی پیش نیاید پخش شبکه انگلیسی الجزیره همزمان با جام جهانی آغاز خواهد شد. وی گفت: جام جهانی فوتبال، هشتم ژوئیه آغاز می‌شود اما با این حال نمی‌توانیم به دلیل مشکلات فنی و برنامه‌های مختلف، زمان دقیقی برای آغاز پخش الجزیره انگلیسی اعلام کنیم. بخش انگلیسی شبکه ماهواره‌ای الجزیره ضمن ارتباط با مرکز این شبکه در دوحه (قطر) با مناطق پخش منطقه‌ای در کوالالامپور، واشینگتن و لندن نیز مرتبط خواهد بود. وی از اظهارنظر درباره میزان سرمایه‌گذاری و بودجه این شبکه جدید خودداری کرد. شبکه ماهواره‌ای انگلیسی الجزیره با سرمایه‌گذاری وزارت دارایی قطر و زیر نظر شیخ حمد بن خلیفه آل‌ثانی امیر این کشور راه‌اندازی می‌شود.

فیلمبردار تلویزیون CBS آزاد شد

جام‌جم آن‌لاین: دادگاهی در عراق، یک فیلمبردار عراقی شبکه تلویزیونی CBS آمریکا را پس از گذشت یک سال از زندان آزاد کرد. به گزارش یوروپین ژورنالیسم، دادگاه عراقی پس از بررسی اتهامات وارده به عبدالامیر حسین که برای شبکه تلویزیونی CBS آمریکا کار می‌کرد او را بی‌گناه شناخت و دستور آزادی وی از زندان را صادر کرد. عبدالامیر حسین یک سال پیش در هنگام پوشش درگیری‌ها در موصل توسط نیروهای آمریکایی هدف قرار گرفته و تیر خورد. او سپس به اتهام واهی جاسوسی برای تروریست‌ها در قالب فیلمبردار شبکه تلویزیونی، بازداشت شده و بدون محاکمه به زندان افتاد. در این مدت کمیته حمایت از روزنامه‌نگاران بارها و بارها آمریکایی‌ها را به نادیده گرفتن حقوق بشر و حقوق روزنامه‌نگاران متهم کرد و از شیوه دستگیری و زندانی کردن بدون محاکمه روزنامه‌نگاران و اصحاب رسانه در عراق انتقاد کرد. سرانجام با تلاش خانواده، وکیل او و سازمان‌های مدافع حقوق روزنامه‌نگاران، دادگاهی برای رسیدگی به اتهامات وی تشکیل شد و قاضی اعلام کرد هیچ مدرک مستدلی برای اتهامات او در اختیار نیست. در همین حال پلیس عراق پس از پایان دادگاه برای متفرق کردن روزنامه‌نگاران زیادی که می‌خواستند با وکیل عبدالامیر حسین صحبت کنند تیر هوایی شلیک کرد. این در حالی است که علت این اقدام پلیس عراق عجیب بوده و نیازی به این کار نبوده است.

خبرها

امنیت مطبوعات و اعتماد دولت

ایسنا: سردبیر روزنامه اعتماد: امنیت مطبوعات در ورود به مسائل انتقادی، در صورت اعتماد دولت به آنها تضمین می‌شود. در هر جامعه‌ای اگر مطبوعات را خودی بدانند و معتقد باشند که آنها در راستای حفظ مصالح و منافع ملی جامعه حرکت می‌کنند، دیگر محدودیت مطبوعات معنایی نخواهد داشت. دکتر بهروز بهزادی سردبیر روزنامه اعتماد در گفت‌وگو با خبرنگار سرویس رسانه خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، با بیان این مطلب افزود: این نگاه به حرفه اطلاع‌رسانی سبب می‌شود که رسانه‌ها، به‌ویژه مطبوعات، وظیفه آشکار خود را در جهت اطلاع‌رسانی شفاف و حمایت از مصالح ملی و نظام نشان دهند. به عقیده این روزنامه‌نگار، کشوری وجود ندارد که در آن افرادی که در مطبوعات فعالیت می‌کنند، به نظام و مردم خود خیانت کنند؛ ممکن است در بعضی از موارد لغزش‌هایی سر زند، اما راه‌حل آن برخورد تند و سلیقه‌ای نیست چرا که ادامه این روند مطبوعات را به جایی خواهد برد که دیگر به بیان مشکلات جامعه و به نقد کشیدن دستگاه‌های اجرایی و مسئولان کشور تمایل چندانی نداشته باشند و ترجیح می‌دهند به بازتاب اخبار و اطلاعاتی بپردازند که تمامی رسانه‌ها به آنها پرداخته‌اند. او افزود: از سویی اقبال مردم نیز به مطبوعات کمتر خواهد شد. آنها دیگر احساس می‌کنند روزنامه‌ها در زندگی‌شان تاثیری ندارند. مردم توقع دارند رسانه‌ها به انعکاس مشکلات و نیازهای آنها بپردازند و اگر هم مسائل انتقادی را مطرح می‌کنند، در جهت نیازها و خواسته‌های آنها است. بهزادی در پایان تصریح کرد: امنیت مطبوعات در ورود به مسائل انتقادی زمانی تضمین می‌شود که دولت نیز به آنها اعتماد داشته باشد؛ چراکه اعتماد به مطبوعات این اطمینان را به‌وجود می‌آورد که آنها در جهت اهداف نظام و مملکت گام برمی‌دارند و اگر نقدی هم دارند، در راستای بهبود وضعیت جامعه است.

نسخه لهستانی روزنامه دی‌ولت به زودی روی کیوسک می‌آید

جام‌جم آن‌لاین: اکسل اشپرینگر غول رسانه‌ای آلمان و صاحب امتیاز روزنامه پرفروش دی‌ولت اعلام کرد تصمیمش مبنی بر راه انداختن روزنامه‌ای با همین مختصات در کشور لهستان قطعی شده است. به گزارش یوروپین ژورنالیسم، منابع خبری آلمانی نزدیک به اکسل اشپرینگر تاریخ احتمالی انتشار روزنامه تابلوئید جدید در لهستان را هفدهم آوریل جاری اعلام کرده‌اند.